

Kulturskaparnas villkor och kultur i den offentliga miljön

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motionsyrkanden om kulturskaparnas villkor och om kultur i den offentliga miljön från den allmänna motionstiden hösten 2012. Samtliga yrkanden avstyrks.

När det gäller yrkanden som syftar till att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor framhåller utskottet att en lång rad insatser har gjorts och görs i detta syfte.

Förslag om medverkans- och utställningsavtalet (MU-avtalet) avstyrks bl.a. med hänvisning till att Statens kulturråd verkar för att samtliga regioner som ingår i kultursamverkansmodellen ska skriva in i sina kulturplaner att de avser att följa avtalet.

Motionsyrkanden om enprocentsregeln vid offentligt byggande torde i hög grad vara tillgodosedda genom att Konstnärsnämnden och Statens konstråd har inlett en undersökning av i vilken omfattning kommunerna, landstingen, regionerna och staten i dag ger konstnärer uppdrag för byggnadsanknuten konst och hur dessa uppdrag administreras och finansieras.

Ett motionsyrkande om biblioteksersättning avstyrks med hänvisning till det arbete som för närvarande pågår inom regeringskansliet med anledning av bl.a. Litteraturutredningens förslag.

Med anledning av yrkanden som syftar till att uppmärksamma slöjdfrågor hänvisar utskottet till det arbete som bedrivs av Nämnden för hemslöjdfrågor.

Utskottet avstyrker dessutom motionsyrkanden om musikarkiv, fristäder, ett nytt operahus samt behovet av en modern Drottningholmsmusik.

Två motionsyrkanden behandlas förenklat.

Till betänkandet har fogats nio reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Kulturskaparnas villkor	6
MU-avtalet	8
Enprocentsregeln	9
Biblioteksersättningen	11
Musikarkiv	14
Slöjdfrågor	15
Nytt operahus i Stockholm	16
Modern Drottningholmsmusik	18
Fristäder	19
Tidigare behandlade förslag	20
Reservationer	21
1. Strategi för kulturskaparnas villkor, punkt 1 (S, V)	21
2. Skyldighet att följa MU-avtalet, punkt 2 (S, MP, V)	21
3. Uppföljning av MU-avtalet, punkt 3 (S, V)	22
4. Utvärdering av enprocentsregeln, punkt 4 (S, MP, V)	23
5. Förstärkt information om enprocentsregeln, punkt 5 (S, V)	24
6. Biblioteksersättningens förhandlingsordning, punkt 6 (S, MP, V)	24
7. Musikarkiv, punkt 7 (SD)	25
8. Slöjdfrågor, punkt 8 (MP)	26
9. Fristäder, punkt 11 (S, MP, V)	28
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Strategi för kulturskaparnas villkor

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)
yrkande 17.

Reservation 1 (S, V)

2. Skyldighet att följa MU-avtalet

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)
yrkande 18.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Uppföljning av MU-avtalet

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)
yrkande 19.

Reservation 3 (S, V)

4. Utvärdering av enprocentsregeln

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)
yrkande 20.

Reservation 4 (S, MP, V)

5. Förstärkt information om enprocentsregeln

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)
yrkande 21.

Reservation 5 (S, V)

6. Biblioteksersättningens förhandlingsordning

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 6 (S, MP, V)

7. Musikarkiv

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Kr204 av Anders Andersson (KD),
2012/13:Kr222 av Jan R Andersson (M) och
2012/13:Kr297 av Mattias Karlsson och Thoralf Alfsson (båda SD).

Reservation 7 (SD)

8. Slöjdfrågor

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr245 av Tina Ehn (MP) yrkandena 1–3 och 6.

*Reservation 8 (MP)***9. Nytt operahus i Stockholm**

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr218 av Börje Vestlund (S).

10. Modern Drottningholmsmusik

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr290 av Gunnar Andréén (FP).

11. Fristäder

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr293 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 2.

*Reservation 9 (S, MP, V)***12. Tidigare behandlade förslag**

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Kr278 av Yvonne Andersson (KD) och

2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 13.

Stockholm den 14 maj 2013

På kulturutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Hisings Backa

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Ulf Nilsson (FP), Cecilia Magnusson (M), Anne Marie Brodén (M), Peter Johnsson (S), Gustaf Hoffstedt (M), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Amir Adan (M), Tina Ehn (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Lars Ohly (V), Agneta Gille (S), Peter Jutterström (M), Rickard Nordin (C) och Adam Marttinen (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet motioner från den allmänna motionstiden hösten 2012 om kulturskaparnas villkor och om kultur i den offentliga miljön.

Utskottets överväganden

Kulturskaparnas villkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en strategi för kulturskaparnas villkor. Från statens sida har gjorts och görs kontinuerligt en lång rad insatser som syftar till att professionella kulturskapare ska kunna leva på sin konstnärliga och kulturella yrkesverksamhet.

Jämför reservation 1 (S, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17 understryks behovet av att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor. I motionen framförs därför att regeringen bör utarbeta en strategi för att stärka kulturskaparnas villkor.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för kulturpolitiken är de nationella kulturpolitiska målen, som antogs av riksdagen i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). Av betydelse för kulturskaparna är framför allt målet att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund samt målet att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

En av regeringens tre övergripande prioriteringar för kulturpolitiken är förbättrade villkor för den nyskapande kulturen. Kulturskapare ska ha goda möjligheter att fritt utveckla sitt konstnärliga skapande. Nyskapande ska gynnas, och det ska finnas bra förutsättningar för att göra konsten tillgänglig för fler. Bidrags- och ersättningssystemen ska vara öppna och rättvisa, och hänsyn ska tas till kulturskapares speciella arbetsvillkor. I tider av ekonomisk kris har regeringen i budgetpropositionen sedan 2007 stärkt kulturområdet. Satsningen Skapande skola och kultursamverkansmodellen samt förstärkningar av anslag till museer har kunnat genomföras och har kommit kulturskapare till del. För det långsiktiga arbetet är en ansvarsfull ekonomisk politik och en budget i balans en garant för kulturskaparnas villkor. Sänkta inkomstskatter leder också till att konstnärernas ekonomiska situation förbättras samtidigt som hushållens ekonomiska utrymme att ta del av kulturupplevelser ökar.

Utskottet vill understryka att goda villkor för det konstnärliga skapandet är en av grundförutsättningarna för ett vitalt och mångfacetterat kulturliv.

Omfattande insatser görs också på detta område. Som exempel kan nämnas regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar, som syftar till att öka kunskaperna och bredda arbetsmarknaden för kulturskapare. Vidare kan nämnas det ökade internationella kulturutbytet som bidrar till utökade kontakter och en vidgad arbetsmarknad. Inrättandet av en struktur för internationellt kulturutbyte inom musikområdet genom Konstnärsnämnden är en annan av regeringens satsningar inom området.

Utskottet vill i detta sammanhang också understryka betydelsen av satsningen Skapande skola. Sedan 2008 fördelar Kulturrådet statsbidrag för satsningen som fr.o.m. 2013 omfattar årskurserna 1–9 samt förskoleklass. För 2013 har drygt 169 miljoner kronor anvisats för ändamålet.

Syftet med Skapande skola är dels att medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i grundskolan, dels att öka den professionella kulturverksamheten för och med eleverna, så att tillgången till kulturens alla uttrycksformer samt möjligheterna till eget skapande ökar.

Statens kulturråds olika uppföljningar av verksamheten visar på att samverkan mellan skola och kulturliv har förbättrats sedan Skapande skola infördes. Satsningen har bidragit till ett ökat engagemang och intresse för kultur hos såväl elever som lärare och uppfyller väl målen på både det kulturpolitiska och det utbildningspolitiska området (se t.ex. Skapande skola – en nulägesanalys, Kulturrådets skriftserie 2012:2). Skolans huvudmän pekar på en större ambition att integrera kulturella uttryck i undervisningen och att insatserna har bidragit till ett förbättrat samarbetsklimat i skolorna. Därutöver har elevernas självkänsla och självförtroende stärkts. Kulturaktörerna lyfter särskilt fram positiva erfarenheter från arbetet med eleverna men också samarbetet med lärarna.

Utskottet vill också påminna om att anslaget 5:2 Ersättning och bidrag till konstnärer för 2013 uppgår till drygt 333 miljoner kronor. Anslaget används för ersättning inom bild-, form-, musik, teater-, dans-, ord- och bildområdet.

Konstnärsnämnden ska, i enlighet med sin instruktion (2007:1199), genom bevakning och analys fördjupa och sprida kunskap om konstnärernas sociala och ekonomiska situation samt förutsättningar för konstnärligt skapande.

En arbetsgrupp inom kulturutskottet gjorde våren 2012 en uppföljning och utvärdering av scenkonstalliansernas verksamhet. Resultatet av arbetet överlämnades i mars 2012 till kulturutskottet i form av en rapport, Verksamheten vid scenkonstallianserna – En utvärdering (2011/12:RFR10). Gruppen konstaterade bl.a. att scenkonstallianserna på ett avgörande sätt har ökat den sociala och ekonomiska tryggheten för dem som anställts, samtidigt som många kvalificerade frilansare står utanför allianserna.

Hösten 2011 gjorde riksdagen, efter förslag från kulturutskottet, ett nytt tillkännagivande till regeringen om scenkonstpensionerna (bet. 2011/12:KrU1, rskr. 2011/12:74). I budgetpropositionen för 2013 uttalade regeringen sin ambition att reformera scenkonstsinstitutionernas pensionssystem.

Bland annat anförde regeringen att arbetsmarknadens parter bör ta över ansvaret för att genom kollektivavtal reglera pensionsvillkoren på scenkonstområdet och att frågan bereds inom Regeringskansliet. Kultur- och idrottsministern Lena Adelsohn Liljeroth informerade den 2 maj 2013 utskottet om att avsikten är att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2014.

Sammantaget visar det anförda att en lång rad insatser har gjorts och görs kontinuerligt på det konstnärspolitiska området. Utskottet anser sig kunna utgå från att regeringen även fortsättningsvis kommer att bedriva en aktiv konstnärspolitik med samma syfte som hittills, nämligen att de professionella konstnärerna ska kunna leva på sin yrkesverksamhet och ha goda möjligheter att fritt utveckla sitt konstnärliga skapande.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 17.

MU-avtalet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om MU-avtalet. Statens Kulturråd verkar för att samtliga regioner som ingår i kultursamverkansmodellen ska skriva in i sina kulturplaner att de avser att följa avtalet. Kulturrådet inledde under våren 2012 en översyn av avtalet.

Jämför reservationerna 2 (S, MP, V) och 3 (S, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 18 föreslås att alla kulturinstitutioner som har statligt stöd ska ha skyldighet att följa MU-avtalet. I motionen framförs att riktlinjer för detta bör utarbetas. Motionärerna uppmanar regeringen att skyndsamt bereda denna fråga och återkomma till riksdagen med förslag. I samma motions yrkande 19 begärs att Statens kulturråd bör få i uppdrag att följa hur MU-avtalet efterlevs.

Utskottets ställningstagande

Medverkans- och utställningsavtalet (MU-avtalet), som är ett ramavtal för konstnärers medverkan och ersättning vid utställning, godkändes av regeringen 2008 och trädde i kraft den 1 januari 2009. Avtalet har upprättats mellan staten representerad av Statens kulturråd å den ena sidan och Konstnärernas Riksorganisation (KRO), Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografernas förbund å den andra sidan. Avtalet reglerar villkor och ersättningsnivåer vid visning av konstverk som ägs av konstnärerna själva. Det

omfattar nu levande konstnärer som har sin huvudsakliga verksamhet i Sverige och/eller är stadigvarande bosatta i landet, oberoende av organisationstillhörighet. Avtalet omfattar även statliga myndigheter och institutioner som får statliga anslag eller bidrag för sin verksamhet. Vidare är det regeringens avsikt att avtalet ska tjäna som förebild för andra offentliga utställare och för privata utställare (prop. 2009/10:1 utg.omr. 17). I enlighet med avtalet har en referensgrupp tillsatts av avtalsparterna. Gruppen ska följa hur avtalets bestämmelser implementeras och tillämpas. För att fullgöra sina uppgifter ska gruppen få tillgång till enskilda avtal som har upprättats mellan konstnärer och arrangörer.

Statens kulturråd inledde en översyn av avtalet under våren 2012. Ett underlag till ett reviderat avtal kommer, enligt uppgift, att redovisas till Kulturdepartementet våren 2013. Kulturrådet verkar vidare för att samtliga regioner som ingår i kultursamverkansmodellen ska skriva in i sina kulturplaner att de avser att följa MU-avtalet.

Det kan tilläggas att regeringen i december 2011 tilldelade KRO 398 000 kronor för att bedriva ett informations- och utbildningsarbete för att avtalet ska få en så bred tillämpning som möjligt både regionalt och kommunalt.

Kulturutskottet har tidigare uttalat att det är angeläget att MU-avtalet tillämpas inte bara av statliga institutioner utan även av icke-statliga institutioner som får statligt stöd (bet. 2011/12:KrU6). Utskottet förutsätter att så sker.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att tillämpningen av avtalet bör följas upp och konstaterar att Kulturrådet har inlett en sådan översyn.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:Kr320 (S) yrkandena 18 och 19.

Enprocentsregeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om enprocentsregeln vid offentligt byggande med hänvisning till att Konstnärsnämnden och Statens konstråd har inlett en undersökning av i vilken omfattning kommunerna, landstingen, regionerna och staten i dag ger konstnärer uppdrag för byggnadsanknuten konst och hur dessa uppdrag administreras och finansieras.

Jämför reservationerna 4 (S, MP, V) och 5 (S, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 20 begärs en utvärdering av enprocentsregeln. I motionen framförs att det saknas kunskap om i vilken utsträckning enprocentsre-

geln efterlevs. Det är därför angeläget med en utvärdering av hur enprocentsregeln efterlevs i kommuner, landsting och på statlig nivå samt hos privata aktörer i byggbranschen. Motionärerna vill därför att bl.a. Statens konstråd och Konstnärsnämnden får i uppdrag att genomföra en sådan utvärdering. I samma motions yrkande 21 anförs att det behövs förstärkt information om enprocentsregeln.

Utskottets ställningstagande

Den s.k. enprocentsregeln introducerades på 1930-talet för att skapa arbetsuppgifter för bildkonstnärerna (prop. 1937:157). I propositionen framhöll regeringen att det i anslag till statliga byggnader under vissa förutsättningar regelmässigt borde beräknas ett icke alltför ringa belopp till konstnärlig utsmyckning. Bidraget skulle inte generellt fastläsas vid ett visst procenttal, utan bestämmas från fall till fall, men det borde i allmänhet inte understiga en procent av byggnadskostnaderna. I enlighet med förslaget i propositionen tillkom Konstrådet, numera Statens konstråd, som skulle avgöra hur disponibla medel skulle fördelas på olika slags arbeten, såsom skulptur och stafflikonst. Efter att medelansvisningen för den konstnärliga utsmyckningen under andra världskriget avbrutits infördes fr.o.m. budgetåret 1947/48 ett fast belopp. Därefter har riksdagen vid upprepade tillfällen behandlat motionsyrkanden som har syftat till att enprocentsregeln skulle tillämpas som norm vid beräkningen av medel för statliga konstinköp. Dessa har avslagits bl.a. med hänvisning till att de statliga konstinköpen borde grundas på en kulturpolitisk bedömning snarare än att kopplas till omfattningen av byggandet vid en viss tidpunkt. Dock har en procent av den totala byggkostnaden ansetts kunna vara ett rimligt riktmärke.

Utskottet konstaterar inledningsvis att den s.k. enprocentsregeln inte är tvingande för vare sig staten, landstingen eller kommunerna. Däremot utgör den ett riktmärke som går ut på att medel ska avsättas för konstnärlig gestaltning i offentliga miljöer.

Konstnärsnämnden och Statens konstråd har påbörjat en studie för att få en tydligare bild av hur regeln efterlevs i dag. Tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting har de båda myndigheterna vänt sig till regioner, landsting och kommuner i landet med en enkät med frågor om hur arbetet med konstnärlig gestaltning i offentliga miljöer är organiserat lokalt och regionalt. En motsvarande enkät är riktad till statliga myndigheter och verk för att få en så komplett bild som möjligt. En del av studien kommer också att lyfta fram exempel på hur samarbetet mellan enskilda konstnärer, det offentliga och eventuella privata intressenter fungerar. Bland annat hoppas myndigheterna få en bild av konstnärens roll i processen och av ersättningsfrågan. Syftet med enkäterna är att undersöka i vilken omfattning kommunerna, landstingen, regionerna och staten i dag ger konstnärer

uppdrag för byggnadsanknuten konst och hur dessa uppdrag administreras och finansieras. Myndigheterna avser därefter att utarbeta en idéskrift om hur man kan arbeta med offentlig gestaltning utifrån olika förutsättningar.

Utskottet anser att det är angeläget att medel avsätts för konstnärlig utsmyckning i samband med byggnation. Utskottet konstaterar att Konstnärsnämnden och Statens konstråd för närvarande genomför en studie för att bl.a. undersöka i vilken omfattning konstnärer får uppdrag som gäller konstnärlig gestaltning i offentliga miljöer. Myndigheterna hoppas att arbetet i förlängningen ska leda till en idéskrift om hur man kan arbeta med offentlig gestaltning utifrån olika förutsättningar. Därmed torde motionsyrkandena i hög grad redan vara tillgodosedda utan ett riksdagens tillkännagivande för regeringen. Därmed avstyrks motion 2012/13:Kr320 (S) yrkandena 20 och 21.

Biblioteksersättningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att upphovsmännen även fortsättningsvis ska ha rätt att förhandla om biblioteksersättningen med hänvisning till det arbete som pågår inom Regeringskansliet med anledning av bl.a. Litteraturutredningens betänkande.

Jämför reservation 6 (S, MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 7 anföras att biblioteksersättningens förhandlingsordning måste värnas och respekteras. I motionen framförs att upphovsmännen även fortsättningsvis ska ha rätt att förhandla om biblioteksersättningen.

Utskottets ställningstagande

Upphovsmannens ensamrätt att sprida sitt verk konsumeras i och med att en överlåtelse skett med upphovsmannens samtycke (19 § första stycket lagen [1960:729] om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk). Med stöd av denna bestämmelse har biblioteken möjlighet att låna ut böcker till allmänheten utan upphovsmannens samtycke.

Konsumtion av spridningsrätten om överlåtelsen skett med upphovsmannens samtycke kan bara inträda när det gäller fysiska exemplar av ett verk. Vad gäller bibliotekens tillhandahållande av e-böcker måste biblioteken ha tillstånd av rättighetshavaren. Villkoren för detta regleras generellt i licensavtal mellan biblioteken och rättighetshavaren.

Upphovsmän har alltså enligt svensk rätt inte någon rätt till ersättning enligt upphovsrättsliga regler för den utlåning av exemplar av litterära verk som sker på bibliotek. År 1954 infördes därför bibliotekersättningen. Denna lösning har i allt väsentligt bestått till i dag. Systemet har dock successivt utvecklats; nya stödformer har införts, beräkningsgrunderna har modifierats och sammansättningen av fondstyrelsen förändrats.

Bibliotekersättningen är en av staten finansierad ersättning till upphovsmän för utlån av litterära verk vid folk- och skolbibliotek i Sverige. Utlån vid andra typer av bibliotek, t.ex. forskningsbibliotek, ligger inte till grund för ersättning, och systemet omfattar därför bara en viss andel av de lån som görs inom ramen för det allmänna biblioteksväsendet.

Bibliotekersättningen är ett erkännande av vad som internationellt brukar kallas Public Lending Right (PLR), dvs. författarnas rätt att få ersättning för nyttjandet av deras verk vid bibliotek.

Sveriges författarfond förmedlar den statliga bibliotekersättningen till upphovsmännen för användningen av deras verk genom de svenska folk- och skolbiblioteken. Sedan 1985 finns en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers förbund om rätt till förhandlingar om bibliotekersättningens grundbelopp. Förhandlingar förs, enligt huvudregeln, årligen mellan parterna. Om parterna inte kan komma överens finns en medlingsmöjlighet. Den totala ersättningen från staten bygger dels på det grundbelopp som fastställts för varje boklån, dels på statistik över utlåningen från folkbiblioteken.

Bibliotekersättningen uppgår i år till 1,37 kronor för hemlån av originalverk. Bidrag fördelas inom ramen för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer, utgiftsområde 17.

Kulturdepartementet och upphovsmännens organisationer enades i april 2013 om en höjning av bibliotekersättningens grundbelopp med 4 öre till 1 krona och 41 öre för 2014. Den totala ersättningen uppgår då till 139 miljoner kronor, vilket är en höjning med ca 5,5 miljoner kronor. Mellan åren 2007 och 2014 har bibliotekersättningen ökat med 19,7 miljoner kronor.

Litteraturutredningen föreslog i sitt slutbetänkande Läsandets kultur – slutbetänkande av Litteraturutredningen (SOU 2012:65), en revidering av förordningen (1962:652) om Sveriges författarfond i syfte att förenkla systemet med bibliotekersättningen och för att minska behoven av detaljstyrning från regeringens sida. Utgångspunkterna för de ändringar som Litteraturutredningen föreslog är att systemet ska bli lättare att förstå, särskilt för enskilda upphovsmän, att det ska bli mindre detaljstyrande och att det ska bli mer robust i den bemärkelsen att det inte ska behöva ändras varje år. Samtidigt som dessa förslag minskar detaljregleringen innebär det enligt utredningen inte att karaktären av ersättning överges. Vad gäller förhandlingsordningen görs bedömningen att parterna bör sluta en ny överenskommelse som bl.a. tydliggör att beslut ska fattas för längre tidsperioder

än i dag och att ersättningen däremellan ska räknas upp enligt systemet med pris- och löneomräkning i staten. Betänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I en interpellationsdebatt den 27 februari 2013 (prot. 2012/13:76) framhöll kulturministern att regeringen värnar biblioteksersättningen och att författare, översättare, tecknare och fotografer självklart ska ersättas för att de låter sina verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek. Att författare och andra litterära upphovsmän ges bra förutsättningar för sitt arbete är avgörande för litteraturens utveckling i landet. Kulturministern konstaterar också att den nuvarande förhandlingsordningen fungerat väl.

En proposition med förslag till ny bibliotekslag lämnades till riksdagen den 18 april 2013 (Ny bibliotekslag, prop. 2012/13:147). Bibliotekslagen reglerar inte, vare sig i sin nuvarande eller föreslagna form, förhållandet mellan bibliotek och upphovsmän. I förslaget till ny bibliotekslag fastslås att allmänheten vid folkbiblioteken avgiftsfritt ska få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur oavsett publiceringsform, dvs. oavsett om den tillhandahålls i fysisk form eller digitalt som t.ex. e-böcker.

I propositionen skriver regeringen att vilka affärsmodeller som bäst tillgodoser olika intressen och hur villkoren för t.ex. licenser ska se ut är en förhandlingsfråga för biblioteken och rättighetshavarna. Här hänvisas också till Litteraturutredningens ovan nämnda slutbetänkande, som innehåller förslag som rör hur folkbibliotekens arbete med elektronisk litteratur ska kunna bli effektivare och hur förhandlingar underlättas. Bland annat menar utredningen att Sveriges Kommuner och Landsting borde träda in som avtalspart för folkbibliotekens räkning för att på så sätt stärka förhandlingskapaciteten på bibliotekssidan.

Regeringen lämnade den 10 april 2013 en proposition till riksdagen om förslag till förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt (Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt, prop. 2012/13:141). Propositionen innehåller bl.a. ett antal förslag som syftar till att skapa större möjligheter för användare av upphovsrättsligt skyddade verk att med en organisation som företräder upphovsmän ingå avtal som ger rätt att använda även verk av upphovsmän som inte företräds av organisationen (avtalslicens).

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 2012/13:Kr326 (V) yrkande 7 bör avslås.

Musikarkiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden dels om Svenskt Rockarkiv, dels om Västerviks musikarkiv med hänvisning till det regionala ansvaret och det arbete som pågår inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionerna

I motion 2012/13:Kr204 av Anders Andersson (KD) anförs behovet av att rädda Svenskt Rockarkiv. I motionen understryks bl.a. att den svenska populärmusikens historia är en nationell angelägenhet och att Svenskt Rockarkiv bör inrymmas inom statens satsning på kulturarvsfrågor.

I motion 2012/13:Kr222 av Jan R Andersson (M) anförs att regeringen bör se över möjligheten att göra Svenskt Rockarkiv till ett interaktivt upplevelsehus.

Mattias Karlsson och Thoralf Alfsson (båda SD) anförs i motion 2012/13:Kr297 att möjligheten att rädda verksamheten vid Västerviks visarkiv genom att införliva arkivet i Statens musikverk bör utredas.

Utskottets ställningstagande

Svenskt Rockarkiv (SRA) bildades 1993. Syftet var att rädda material som skildrar den svenska rockens pionjärtid under 1950- och 1960-talen. Rockarkivets främsta syfte i dag är att samla in inspelningar och dokumentation som speglar svensk rockmusik ur olika aspekter, t.ex. grammofonskivor, ljudband, filmer, videoupptagningar, foton, affischer, böcker och andra trycksaker. Sedan SRA flyttade till Hultsfred 2003 har samlingarna vuxit från några tusen objekt till ca 300 000 objekt. I dag får SRA 600 000 kronor per år från Hultsfreds kommun för arkivverksamheten. SRA har som mål att bygga ut sin verksamhet till att också bli ett upplevelsehus. Västerviks visarkiv drivs av Västerviks kommun.

Den 1 maj 2011 inledde Statens musikverk sin verksamhet. Myndigheten, som innefattar verksamheten vid tidigare Statens musiksamlingar och delar av Rikskonserters verksamhet, ska främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som är präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Musikverket ska också stödja utvecklingen av ett professionellt musikkonstliv. Statens musikverk ska även, liksom tidigare Statens musiksamlingar, dokumentera, främja och bygga upp kunskap om och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv i enlighet med 1 § andra stycket förordningen (2010:1922) med instruktion för Statens musikverk. Svenskt

visarkiv är en enhet inom Statens musikverk. En viktig uppgift för myndigheten är givetvis att främja och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv.

Utskottet vill i detta sammanhang lyfta fram det regionala ansvaret och möjligheten att inom kultursamverkansmodellen prioritera Västerviks musikbibliotek och visarkiv. Utskottet har tidigare anfört att det med tillfredsställelse ser att Svenskt Rockarkivs verksamhet har utökats under senare år, men har också lyft fram det regionala ansvaret och kultursamverkansmodellen som innefattar ett ökat ansvar och utrymme för regionala prioriteringar (bet. 2011/12:KrU10). Utskottet har ingen annan uppfattning nu och anser att det inte heller nu finns skäl för något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet. Även när det gäller yrkandet om Västerviks visarkiv vill utskottet peka på det regionala ansvaret och de möjligheter till regionala prioriteringar som kultursamverkansmodellen innebär.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 2012/13:Kr204 (KD), 2012/13:Kr222 (M) och 2012/13:Kr297 (båda SD) bör avslås.

Slöjdfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en politisk strategi för hemslöjden i Sverige, om behovet av att lyfta fram det interkulturella mötet i slöjden, om att den nyskapande slöjden och mötet mellan hantverk, solidaritet och aktivism bör bejakas samt om slöjdens betydelse för utvecklingen av samspelet mellan hand, känsla och hjärnans aktivitet. Yrkandena avslås bl.a. med hänvisning till det arbete som Nämnden för hemslöjdsfrågor gör.

Jämför reservation 8 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr245 av Tina Ehn (MP) yrkande 1 betonas behovet av att ta fram en politisk strategi för hemslöjden i Sverige i samråd med slöjdare. I motionens yrkande 2 framförs behovet av att lyfta fram det interkulturella mötet i slöjden. I samma motions yrkande 3 anför motionären att den nyskapande slöjden och mötet mellan hantverk, solidaritet och aktivism bör bejakas. I motionens yrkande 6 lyfter motionären fram slöjdens betydelse för utvecklingen av samspelet mellan hand, känsla och hjärnans aktivitet fram.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att Nämnden för hemslöjdsfrågor (NFH) har ett strategiskt samordningsansvar och är pådrivande och stödjande inom hemslöjdsområdet. Nämnden arbetar utifrån ett brett kulturbegrepp för att utveckla slöjden och samarbetar med andra myndigheter och aktörer, däribland det civila samhället. NFH planerar, samordnar och gör insatser för hemslöjdsverksamhet genom att bl.a. stärka förnyelsen och utvecklingen av hemslöjden ur såväl ett kultur- som ett närings- och hållbarhetsperspektiv, genom att tillvarata och utveckla hemslöjdens materialkunskap, teknikkunskap, formspråk, tradition och kvalitet och genom att öka barns och ungdomars intresse för utövande av olika slöjdtekniker. Under 2013 har regeringen givit NFH i uppdrag att delta i det samverkansråd vid Statens kulturråd som arbetar med frågor om statens roll och ansvar inom ramen för kultursamverkansmodellen. Nämnden har vidare i uppdrag att utveckla och medverka i insatser för att främja kulturella och kreativa näringar samt att samarbeta med Umeå kommun för medverkan i Europas kulturhuvudstad 2014.

Utskottet vill också lyfta fram att Nämnden för hemslöjdsfrågor enligt regleringsbrevet för 2013 ska ta initiativ till, planera, samordna och göra insatser för att främja hemslöjd genom att bl.a. öka barns och ungdomars intresse för utförande av olika slöjdtekniker. Det kan vidare nämnas att nämnden har utarbetat en strategi för sin barn- och ungdomsverksamhet för perioden 2012–2014.

I detta sammanhang ska även lyftas fram det internationella arbete som nämnden bedriver och som redovisades vid kulturutskottets offentliga utfrågning Sverige i det internationella kulturlivet i juni 2012 (2012/13:RFR3).

Utskottet vill understryka vikten av hantverk och slöjd och de möjligheter till kreativitet och samarbete som detta utgör. Som framgått ovan bedrivs ett aktivt arbete inom slöjdområdet, inte minst av Nämnden för hemslöjdsfrågor. Nämnden bidrar genom sitt arbete till att synliggöra och öka intresset för slöjden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13: Kr245 (MP) yrkandena 1–3 och 6.

Nytt operahus i Stockholm

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett mer ändamålsenligt operahus med hänvisning till att den förstudie som Operan har initierat bör avvaktas.

Motionen

I motion 2012/13:Kr218 av Börje Vestlund (S) föreslås ett nytt operahus i Stockholm eller att man skapar andra ändamålsenliga lokaler i Stockholm. I motionen anförs att det är en nationell angelägenhet att se över möjligheterna att bygga ett nytt ändamålsenligt operahus i Stockholm eller på annat sätt skapa andra lokaler för att uppfylla de krav som ställs på ett modernt operahus i dag.

Utskottets ställningstagande

Kungliga Operan (Operan) fick 2010 i uppdrag av regeringen att föreslå åtgärder för ökad samverkan med landets övriga operainstitutioner och pröva det nuvarande uppdraget för nationalscenen med utgångspunkt i en omvärldsanalys. Operan redovisade sitt uppdrag i april 2012. I rapporten togs frågan om Operans lokaler upp. Där angavs bl.a. att något genomgripande och långsiktigt hållbart måste göras åt Operans lokalsituation; bl.a. saknar man en mindre scen för t.ex. barnverksamhet. I rapporten anges följande:

Att något genomgripande och långsiktigt hållbart måste göras åt Operans lokalsituation torde vara uppenbart. Dagens debatt handlar mest om ett nytt operahus i Stockholm och i någon mån om att tillvarata det nuvarande husets möjligheter för Operans fortsatta verksamhet. Operan vill framhålla att man bör utreda tre alternativ:

- Renovering av nuvarande operahus
- Om- och tillbyggnad av det befintliga huset
- Nytt scenkonsthus.

Operan har att bedöma de tre alternativens möjligheter att tillgodose dagens och morgondagens verksamhetsbehov utifrån det uppdrag riksdag och regering vill lägga på nationalscenen för opera och balett. I dag finns inte något underlag för att bedöma och väga alternativen. Vi vet att operahuset har ett omfattande behov av investeringar betingade av verksamhetskrav, arbetsmiljökrav och eftersatt underhåll. En om- och tillbyggnad av operahuset har diskuterats och skisserats av några aktörer. För inget av dessa tre alternativ har analyser eller kostnadskalkyler gjorts. Det återstår således ett omfattande arbete innan ett beslutsunderlag föreligger.

Operan kan och bör i detta läge bidra med sin syn på vad verksamheten ställer för krav på lokaler för att uppdraget som nationalscen ska kunna fullgöras på bästa sätt. Vi har inlett arbetet med en sådan analys.

Enligt uppgift från Operan arbetar man i första hand med att lösa de akuta behov som finns när det gäller lokalfrågan. Beträffande de tre ovannämnda alternativen för Operans framtid krävs enligt Operan en finansiering för en förstudie, och finansieringen håller man på att se över.

Sedan 2010 har 10 miljoner kronor avsatts årligen för renoveringsinsatser på Operan inom ramen för den statliga kulturbudgeten. En renovering av teatermaskineriet påbörjades under sommaren 2012. En andra etapp av renovering av teatermaskineriet, liksom renovering av ljus och ljud, kom-

mer att fortsätta under sommaruppehållen 2013 och 2014. Renoveringen tillgodoser framför allt säkerhetskraven för arbetsmiljön och är en förutsättning för att bedriva fortsatt verksamhet under kommande år. Ventilationen kommer vidare att åtgärdas.

Operan bedriver en omfattande verksamhet med stor bredd. Det är viktigt att Operan har förutsättningar att fortsätta detta arbete, i vilket bl.a. ligger att ha adekvata lokaler som uppfyller verksamhets- och arbetsmiljökrav. Utskottet anser dock att man bör avvakta resultatet av den förstudie som Operan har för avsikt att genomföra innan något uttalande kan göras i frågan om de tre alternativen: renovering av det nuvarande operahuset, om- och tillbyggnad av det befintliga huset eller ett nytt scenkonsthus.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:Kr218 (S).

Modern Drottningholmsmusik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att regeringen och riksdagen bör engagera sig i att ny Drottningholmsmusik komponeras i samband med Drottningholmsteaterns 250-årsminne med hänvisning till att det är en uppgift för Drottningholmsteatern.

Motionen

I motion 2012/13:Kr290 av Gunnar André (FP) understryks behovet av att uppmärksamma Drottningholmsteaterns 250-årsminne 2016 och att i det sammanhanget överväga att inbjuda till kompositionen av "modern Drottningholmsmusik".

Utskottets ställningstagande

Drottningholmsmusiken komponerades av Johan Helmich Roman, den svenska musikens fader, och uruppfördes på Drottningholms slott den 18 augusti 1744 i samband med bröllopet mellan Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika. Drottningholmsmusiken består av 33 satser som inbördes skiljer sig åt. Bland dem finns både musik för högtidliga entréer och dansmusik, t.ex. menuetter.

Den nuvarande Drottningholmsteatern invigdes 1766 och är sedan 1991 ett av Unescos världsarv.

Stiftelsen Drottningholms Slottsteater beviljades 2013 ett statligt verksamhetsbidrag på 10,9 miljoner kronor. I januari 2013 beviljades teatern ett statligt engångsbidrag på 600 000 kronor. Syftet med detta bidrag var att främja teaterns utveckling för att nå nya besöks- och publikgrupper.

Drottningholmsteaterns vänförening har tagit initiativet till ett uruppförande av en nyskriven jubileumsopera, Opera Jubilate, tillägnad Drottningholms Slottsteater. Avsikten är att uruppförandet ska ske 2016.

Utskottet anser att det är en uppgift för Drottningholmsteatern att hitta en finansiering av ett eventuellt jubileumsfirande med anledning av 250-årsjubileet. Utskottet kan dock påminna om att teatern har möjlighet att ansöka om bidrag från Statens kulturråd inom ramen för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål för samarbete med tonsättare och kompositörer. Vidare finns det möjligheter för enskilda personer att från Konstnärsnämnden ansöka om projektbidrag för att finansiera kostnader vid uruppförande av verk inom ramen för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:Kr290 (FP).

Fristäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att uppmuntra små kommuner att gå samman för att bilda en fristad med hänvisning till att detta redan är möjligt. Förutsättningarna för samarbete med Kulturrådet kring fristadsprojekt är bl.a. att ett politiskt beslut om inrättande av fristad ska vara fattat i kommunen, regionen eller länet och att författaren i fråga ska vara på plats.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2012/13:Kr293 av Tina Ehn (MP) yrkande 2 föreslås att man utvecklar arbetet med fristäder så att även små kommuner kan bli fristäder. I motionen framförs att ett sätt att få fler kommuner och orter att involvera sig i arbetet för fler fristäder är att bidra till stöd och handledning samt uppmuntra små kommuner att gå samman för att bilda en fristad.

Utskottets ställningstagande

Vid en kongress i början av 1990-talet i Strasbourg initierade organisationen International Parliament of Writers (IPW) den första samarbetsorganisationen för fristäder, International Network of Cities of Asylum (INCA), som knöts till Europarådet. En gemensam organisation för fristäder, International Cities of Refuge Network (ICORN), grundades i Stavanger 2005. ICORN är alltså en medlemsorganisation där medlemmarna utgörs av fristäderna.

I dag finns det omkring 40 fristäder i världen, varav sex i Sverige. Göteborg blev Sveriges första fristad 1996. Därefter har Stockholm, Uppsala, Malmö, Växjö och Sigtuna tillkommit.

Statens kulturråd har enligt sitt regleringsbrev i uppdrag att under 2013 verka för fler fristäder för förföljda författare och att se till att de fristadsförfattare som finns i Sverige ska få större möjligheter att bli en del av den litterära offentligheten. Vidare ska Statens kulturråd belysa förutsättningarna för en eventuell utvidgning av fristadsverksamheten till andra konstområden. Uppdraget ska genomföras i samverkan med berörda myndigheter, Svenska PEN samt kommuner och landsting.

Förutsättningarna för samarbete med Kulturrådet kring fristadsprojekt är bl.a. att ett politiskt beslut om inrättande av fristad ska vara fattat i kommunen, regionen eller länet och att författaren i fråga ska vara på plats. Kommunen, regionen eller länet svarar för kostnader för bostad, uppehälle, försäkringar och sjukvård, kontakter med myndigheter och hjälp med uppehållstillstånd. Kommunen, regionen eller länet ansvarar också i förekommande fall för författarens undervisning i svenska. Kulturrådet kan ge vissa bidrag för kostnader i anslutning till en inbjuden fristadsförfattares vistelse i Sverige.

Utskottet anser att det är angeläget att stödja de kommuner, regioner eller län som önskar bli fristäder. Mot bakgrund av det ovan framförda får dock motion 2012/13:Kr293 (MP) yrkande 2 anses vara tillgodosedd. Därmed avstyrks yrkandet.

Tidigare behandlade förslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag i frågor som riksdagen tidigare under mandatperioden har tagit ställning till.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare under mandatperioden avstyrkt motionsyrkanden om kultur och om kulturskaparnas villkor som är likadana eller snarlika de yrkanden som anges nedan. Utskottet hänvisar till betänkande 2011/12:KrU1 och 2011/12:KrU10 och finner inte skäl att ta upp dessa frågor till förnyad behandling. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Motionerna avstyrks därmed.

2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 13 om att återinföra den statliga inkomstgarantin för konstnärer (bet. 2011/12:KrU1).

2012/13:Kr278 av Yvonne Andersson (KD) om vikten av att uppmärksamma den betydelse det kristna kulturarvet har i form av sångskatten och kyrkliga föremål (bet. 2011/12:KrU10).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Strategi för kulturskaparnas villkor, punkt 1 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi konstaterar att de kulturellt yrkesverksamma utgör navet i skapandet av kultur. Trots det har de ofta dåliga arbetsvillkor och svårt att passa in i de traditionella trygghetssystemen. Vi föreslog i vårt budgetalternativ för 2013 en höjning av bidragen till fria grupper och konstnärer men även till arrangörer som skapar arbetstillfällen för kulturskapare. Stödet för kulturskaparna är dock något som sträcker sig bortom vad som nu går att åstadkomma med anslagsökningar i budgeten. Vi vill därför uppdraga åt regeringen att utarbeta en strategi som har till syfte att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 17.

2. Skyldighet att följa MU-avtalet, punkt 2 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Sedan 2009 finns ett nytt utställnings- och medverkansavtal (MU-avtalet) som likt ett kollektivavtal garanterar konstnären en viss minimisättning vid en utställning på en statlig institution. När det undertecknades av staten och de berörda konstnärorganisationerna innebar det en stor framgång för konstnärskollektivet. Men problemet är att många konstinstitutioner – däribland regionala och lokala offentliga museer och konsthallar – runt om i landet har valt att inte använda sig av avtalet trots att det är normerande för konstbranschen.

Med anledning av den pågående regionaliseringen av kulturpolitiken ser vi en gyllene möjlighet att lyfta fram konstnärernas arbetsvillkor vid de offentliga konstinstitutionerna. Detta kan ske genom att man i de regionala kulturplanerna slår fast att man i all utställningsverksamhet som är finansierad med offentliga medel ska följa MU-avtalets miniminivåer. Stödet bland medborgarna för en sådan hållning torde vara stort, med tanke på det starka stöd som finns för rimliga arbetsvillkor på arbetsmarknaden.

För att MU-avtalet ska få en verklig praktisk betydelse för de konstnärer som ställer ut gäller att avtalet efterlevs. Vår uppfattning är att alla som får statligt bidrag till sin verksamhet ska följa MU-avtalet. Regeringen bör därför utarbeta riktlinjer för att alla institutioner som får statligt bidrag ska följa MU-avtalet. Vi föreslår att regeringen skyndsamt bereder denna fråga och återkommer till riksdagen med ett förslag.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 18.

3. Uppföljning av MU-avtalet, punkt 3 (S, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 19.

Ställningstagande

För att det s.k. MU-avtalet ska få någon praktisk betydelse för konstnärerna gäller att det efterlevs. För att få en bild av om avtalet följs bör regeringen ge Statens kulturråd i uppdrag att ansvara för uppföljning av MU-avtalet. En sådan uppföljning bör göras årligen.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 19.

4. Utvärdering av enprocentsregeln, punkt 4 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 20.

Ställningstagande

Konst i våra offentliga miljöer, både inom- och utomhus, skapar både skönhetsupplevelser och trygghet. Samtidigt skapar det arbetstillfällen för konstnärer som får betalt enligt marknadsmässiga villkor.

Den så kallade enprocentsregeln, som har funnits sedan 1937 då Statens konstråd bildades, rekommenderar att en procent av kostnaderna för offentliga byggnationer ska gå till offentlig gestaltning och konst. Regeln innebär arbete och rimliga ersättningar till konstnärer samt bidrar till en estetiskt tilltalande och spännande offentlig miljö. Att denna regel följs innebär en stärkt marknad för konsten och konsthantverket. Den gäller vid exploatering av nya bostadsområden, anläggande av nya gator samt ny- och ombyggnation av skolor och äldreboenden. I offentligt ägda miljöer är detta enklare än i privata. Även privata byggherrar börjar dock återigen upptäcka värdet av att i ett tidigt skede planera för offentlig gestaltning och konst i sina byggprojekt.

Det saknas i dag kunskap om hur enprocentsregeln efterlevs. Vi anser därför att det är viktigt att det sker en utvärdering av hur enprocentsregeln fungerar i praktiken. Det behöver göras en grundanalys av hur enprocentsregeln efterlevs i kommuner, landsting och på statlig nivå samt hos privata aktörer som byggbolag m.fl.

Vi vill därför att regeringen ger Statens konstråd samt Konstnärsnämnden, i samverkan med andra lämpliga aktörer, i uppdrag att genomföra en sådan utvärdering men också parallellt förstärka informationen om enprocentsregeln.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 20.

- 5. Förstärkt information om enprocentsregeln, punkt 5 (S, V)**
av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

Enprocentsregeln innebär arbete och rimliga ersättningar till konstnärer samt bidrar till en estetiskt tilltalande och spännande offentlig miljö. Det är viktigt att informera om regeln och att föra fram värdet av konstnärlig offentlig utsmyckning.

Vi vill därför att regeringen ger Statens konstråd samt Konstnärsnämnden, i samverkan med andra lämpliga aktörer, i uppdrag att genomföra en sådan utvärdering men också parallellt förstärka informationen om enprocentsregeln.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr320 (S) yrkande 21.

- 6. Bibliotekersättningens förhandlingsordning, punkt 6 (S, MP, V)**
av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

För varje bok som lånas ut på ett bibliotek får författarna, tecknarna och fotograferna en viss ersättning (bibliotekersättning). På så sätt garanteras att vi även i framtiden kan ta del av nya verk, och upphovsmännen får bättre möjligheter att försörja sig på sitt arbete. Nivån på bibliotekersättningen bestäms i förhandlingar mellan upphovsmännens organisationer och regeringen. Vi anser att nivån på bibliotekersättningen bör höjas och att de propåer som kommit från regeringen om en förändring i sättet att förhandla bör avvisas.

Vi anser att upphovsmännen även fortsättningsvis ska ha rätt att förhandla om bibliotekersättningen. Bibliotekersättningens förhandlingsordning ska värnas och respekteras.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr326 (V) yrkande 7.

7. Musikarkiv, punkt 7 (SD)

av Adam Marttinen (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr297 av Mattias Karlsson och Thoralf Alfsson (båda SD) och avslår motionerna 2012/13:Kr204 av Anders Andersson (KD) och 2012/13:Kr222 av Jan R Andersson (M).

Ställningstagande

I visarkivet i Västervik finns mer än 10 000 inspelningar i olika format, 2 000 volymer visböcker och musiklitteratur, ca 2 500 notblad och drygt 500 skillingtryck. Man har även omfattande klippssamlingar om svensk folkmusik och visor. Merparten av samlingarna har tillkommit genom privata donationer. Genom att särskilt inrikta sig på den litterära visan har arkivet i Västervik ända sedan starten 2003 fungerat som ett komplement till det statliga Svenskt visarkiv. Man har också haft ett omfattande samarbete med Svenskt visarkiv som man delar gemensamma databaser med. Förutom arbetet med att samla in nytt material och att vårda det befintliga, så

har visarkivet i Västervik också bedrivit utställningsverksamhet och försökt vinnlägga sig om att på olika sätt levandegöra det musikaliska kulturarvet.

Visarkivet i Västervik har under lång tid fört en mycket osäker tillvaro och varit nedläggningshotat vid ett antal tillfällen. I början av 2012 försvann återigen större delen av arkivets finansiering, då Regionförbundet i Kalmar beslutade att upphöra med sitt hittillsvarande stöd.

Arkivet har använts av privatpersoner, studenter, forskare, bibliotek och företag, men den bristande finansieringen har medfört att servicen och den utåtriktade verksamheten nu i princip har upphört. Man har också förlorat möjligheten att ta emot nya donationer. Skulle Visarkivet tvingas till nedläggning så kommer större delen av samlingarna troligen att magasineras och helt upphöra att vara tillgängliga för allmänheten på grund av att samlingarna tillkom med EU-medel och att det speciella regelverk som är förknippat med detta gör att större delen av samlingarna inte får lämna kommunen.

Då visarkivet i Västervik innehåller material från hela landet och då arkivet förvaltar och levandegör en central del av det svenska kulturarvet, föreslår vi att riksdagen tillkännager som sin mening för regeringen att möjligheten att rädda verksamheten vid Västerviks visarkiv, genom att införliva arkivet med Statens musikverk, bör utredas.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr297 (SD) och avslå motionerna 2012/13:Kr204 (KD) och 2012/13:Kr222 (M).

8. Slöjdfrågor, punkt 8 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr245 av Tina Ehn (MP) yrkandena 1–3 och 6.

Ställningstagande

Slöjdens betydelse för samhällets välmående är sannolikt stor. Slöjdande människor är kreativa människor. Slöjd och hantverk gränsar till mycket, vägen till design är nära. Slöjd innefattar mycket av kunskap. Det finns hemslöjdsföreningar i hela Sverige. Slöjd är för alla! En strategi för hemslöjden framtagen i samråd med slöjdare skulle ge slöjden en än betydelsefullare plats i vårt samhälle.

Människor kan mötas på olika sätt, och ett sätt är genom slöjd. Även om vi inte talar samma språk eller har gemensamma historier så ger slöjden ökade möjligheter att kommunicera, att lära och att förstå varandra genom ett gemensamt skapande och intresse. Med detta sagt vill jag uppmärksamma vikten av det interkulturella mötet i slöjden.

Inom slöjdrörelsen pågår en modernisering i gränslandet mellan gatu-konst, solidaritetsrörelse och samhällsengagemang som kan kallas för craf-tivism. Exempelvis stickas det tröjor till oljeskadade pingviner, någon planterar penséer på platser där någon utsatts för våld eller trakasserier med homofobiska inslag, en rörelse med infiltratörer som lämnar goda häls-ningar i form av en handgjord kopp eller en bok till en främling för att uppmärksamma olika värden i livet växer. Till detta kommer en ny gatu-konst med stickade vantar på statyer eller varma skydd på dörrhandtag.

Man kan säga att det är ett hantverksmässigt synsätt med gränsöverskri-dande tekniker och nya material. Samtidigt bejakas hantverk och hantver-kets historia. Kravallslöjd tillvaratar fria idéer och skapar en öppen debatt om dåtid, nutid och framtid inom slöjd, design, konst och hantverk. Ofta är detta något som engagerar unga vuxna som vill lyfta slöjden till nya nivåer. Man byter erfarenheter och man ser på själva slöjddandet som det viktigaste, och man är öppen för nya idéer.

Det finns ett samband mellan våra kreativa händer och vår intellektuella utveckling, genom känsel och känsla som möts i handens kunskap. Han-den och hjärnan i ett samspel, genom att en hand som utför något i motsats till en passiv hand, tar ett större utrymme i anspråk i hjärnan, vil-ket leder till en förklaring av att handen har betydelse för hjärnan och vice versa.

Slöjden kan hjälpa oss att klara av mer av vardagens hinder, slöjden kan ge oss kunskaper om hur vi kan utforska och upptäcka material och dess egenskaper, slöjd ger oss fler möjligheter att utvecklas. Om slöjden kan bygga broar mellan generationer och människor från olika länder och kulturer borde slöjden värderas högre inom utbildningen i skolan och som aktivitet i samhället. Med kunskaper om det som sagts ovan är det av stor vikt att göra de möjligheter till slöjd som finns i samhället mer tillgängliga än vad de är i dag.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr245 (MP) yrkandena 1–3 och 6.

9. Fristäder, punkt 11 (S, MP, V)

av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Peter Johnsson (S), Per Svedberg (S), Christina Zedell (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Lars Ohly (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr293 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Fristäder erbjuds författare som inte kan verka fritt i sitt yrke i hemlandet. Runt om i världen finns ungefär 40 fristäder, och samtidigt lär det finnas flera hundra förföljda författare och kulturarbetare. Alldeles nyligen fick Sverige sin sjätte fristadskommun, Sigtuna kommun. Sedan tidigare är Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Växjö fristäder. Som fristadskommun ansvarar kommunen för bl.a. uppehälle och bostad under två år.

Fristadsarbetet sker i dag i samarbete mellan Kulturrådet och olika regionala och lokala organisationer. Exempel på samarbetsparter har varit PEN, bibliotek, kulturhus, museer, studieförbund, Författarcentrum, skolor, Missionskyrkan, bokhandlare, filmfestivaler, fria teatergrupper, tidningar m.fl.

Många fristadsförfattare väljer ett liv i fristaden involverad i det kulturliv som man har knutit kontakt med. Vilken roll man har som fristadsförfattare beror på vilken roll man kan, vill och vågar inta. En del författare behöver skyddad identitet, och andra deltar i mer offentlighet.

Många kommuner och orter i Sverige är relativt ”små” sett till antalet invånare, och osäkerheten om att klara av att erbjuda en fristad kan finnas. Ett sätt att utveckla möjligheten att få fler kommuner och orter att involvera sig i arbetet för fler fristäder är att bidra till stöd och handledning samt uppmuntra små kommuner att gå samman för att bilda en fristad. Det är dags att arbeta för att fler mindre kommuner kan samverka för att bli en ”fristadskommun”.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att riksdagen bör bifalla motion 2012/13:Kr293 (MP) yrkande 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Kr204 av Anders Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att rädda Svenskt Rockarkiv.

2012/13:Kr218 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa ett nytt operahus i Stockholm eller att skapa andra ändamålsenliga lokaler i Stockholm.

2012/13:Kr222 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenskt rockarkiv.

2012/13:Kr245 av Tina Ehn (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en politisk strategi för hemslöjden i Sverige, i samråd med slöjdare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lyfta fram det interkulturella mötet i slöjden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bejaka den nyskapande slöjden och mötet mellan hantverk, solidaritet och aktivism.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om slöjdens betydelse för utvecklingen av samspellet mellan hand, känsla och hjärnans aktivitet.

2012/13:Kr278 av Yvonne Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att uppmärksamma den betydelse det kristna kulturarvet har i form av sångskatten och kyrkliga föremål.

2012/13:Kr290 av Gunnar Andrén (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att uppmärksamma Drottningholmsteaterns 250-årsminne 2016 och att i det sammanhanget överväga att inbjuda till komposition av ”modern Drottningholmsmusik”.

2012/13:Kr293 av Tina Ehn m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla arbetet med fristäder så att även små kommuner kan bli fristäder.

2012/13:Kr297 av Mattias Karlsson och Thoralf Alfsson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten att rädda verksamheten vid Västerviks visarkiv genom att införliva arkivet i Statens musikverk bör utredas.

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att långsiktigt stärka kulturskaparnas villkor.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla kulturinstitutioner som har statligt stöd ska ha en skyldighet att följa MU-avtalet.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Statens kulturråd i uppdrag att följa hur MU-avtalet efterlevs.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvärdering av enprocentsregeln.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkt information om enprocentsregeln.

2012/13:Kr326 av Lars Ohly m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna och respektera biblioteksersättningsförhandlingsordning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra den statliga inkomstgarantin för konstnärer.